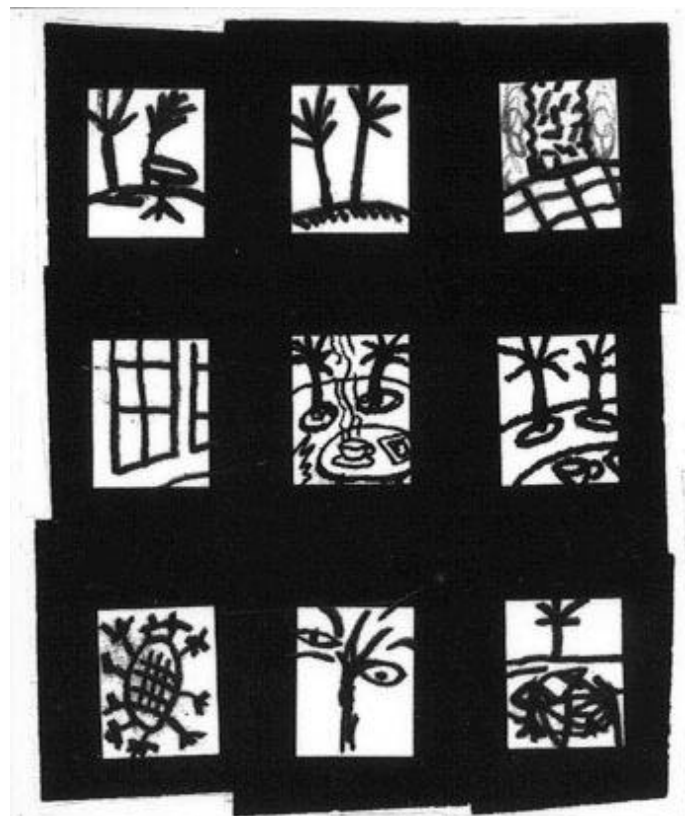

Plaça d'Àfrica

miquel bezares

Tria de textos
© miquel bezares i Ed. Moll

Plaça d'Àfrica

Sentíem dir que havia matat un home per amor. Alguns deien que havia matat El Seu Home per amor. Però ningú no en sabia gaire cosa més. La història deia que hi havia hagut miralls romputs, cambres flairoses pel desig i per la sang, ganivets penetrant cossos tersos i un full d'acer prim obrint la jugular. Se'l veia cansat repetint el mateix ritual cada migdia, sota el cel clar o tancat, esqueixat o feixuc. Primer hi arribava ell, amb el pas lent compassat amb la fusta obscura del bastó. S'asseia sempre a la taula més propera a les palmeres que trobava desocupada, però abans havia retirat totes les cadires, desades amb la rapidesa que els seus moviments vells li permetien a les altres taules o al bell mig de la plaça. Llavors arribava al seu costat el ca, que, encara més lent, semblava més vell que ell. S'ajeia sota les seves cames i no es tornava a moure fins que ell s'aixecava, que era sempre quan l'ombra de les dues palmeres havia caigut sobre la taula que ell, gelosament, ocupava silenciosament. Si el sol era absent, però, esperava que començàs a fosquejar per desfer el mateix camí invisible i silenciós que, tantes hores abans, l'havia portat a la plaça. Un d'aquells dies

tapats vaig llegir en la seva cara que ell s'inculpava, a si mateix, de l'obscuritat del dia, i per això s'hi estava, fins i tot si plovia, fins que el color i la llum canviaven, immutable al seu lloc. Hi havia una cosa, però, que diluïa la meua teoria sobre el seu càstig a si mateix: mai la pluja no el trobà desprevingut, perquè sempre que plogué ell em meravellava convertint el seu bastó en un gran paraigua que els cobria a ell i al seu ca. Vestia també sempre igual: calçons amples i blancs, americana de cotó blau i camisa de coll emmidonat també blanca. Si feia fred es cobria amb una gavadina ja vella, que produïa una dissonància prou aguda per cridar l'atenció dels estranys que travessaven la plaça.

Ell era un estrany. Sentírem dir que havia matat un home. Que havia matat El Seu Home. No sabíem d'on sortia la Història. La història eren unes fotografies pintades sobre la seva taula blanca, a la Plaça d'Àfrica que no era la Plaça d'Àfrica. Només se'l veia assegut a la taula, esperant l'ombra o la fosca. Ningú no el veia caminar pels carrers estrets de la petita ciutat. Era sempre una Aparició a l'entrada de la plaça. Ni tan sols la seva gavadina, no veié ningú caminant pels empedrats en ombra, com si només se'l pogués veure al sol o sense sostres.

Ell era un estrany i un desconegut. A la Plaça d'Àfrica que només ell anomenava la Plaça d'Àfrica. Vaig sentir dir que havia matat per amor. M'ho digueren veus anònimes, murmuris i fotografies pintades. No m'ho digué ell. Perquè ell no parlava. Només una vegada li vaig sentir dir paraules. Feia ja mesos que hi venia. Afirmà: "Això és la Plaça d'Àfrica", fixà la seva mirada sobre una fotografia en què vaig mig veure unes palmeres, i llavors desvià el seu gest com habitualment feia per demanar-me beure. Sempre demanava el que hi havia sobre la taula més propera, i si no hi havia ningú més s'esperava pacientment fins que algú s'hi instal·lava i demanava, no li importava el que fos. A partir d'aquell dia li vaig posar un nom: El De La Plaça d'Àfrica, l'anomenava jo, que era l'única persona que s'hi acostava i el va sentir parlar. Només una vegada.

Però jo vaig sentir moltes coses. En la mirada ràpida sobre la primera fotografia, tan prest interrompuda pel seu gest de demanda, jo hi vaig comprendre que l'única història que m'oferiria, només a mi, serien les fotografies sobre la taula. Els homes invisibles i els murmuris farien la resta: farien la Història.

Havia sentit dir que havia matat El Seu Home per amor. La Història parlava d'un fotògraf i del seu model. Parlava d'un escàndol. Parlava d'una desaparició. Parlava de recerques. La Història parlava d'amor, però no l'exaltava: el censurava i en treia conseqüències lògicament tràgiques. Desig i Vici. Vici i Mort: Desviacions. Degeneració. I la Història parlava també d'unes fotografies a Àfrica.

I llavors començà a portar fotografies pintades. Vaig sentir-hi, mirant-les, l'amor d'un home que havia matat el seu home. Començà i s'acabà la història. A la Plaça d'Àfrica començà i s'acabà la breu història de les fotografies pintades sobre la taula blanca, vora les palmeres amb sol i pluges. No s'hi esdevingué la Història: s'hi representà la seva història. Només per als meus ulls àgils.

Sota unes palmeres gruixades es veien dos homes abraçats que miraven, divertits, com volent aturar l'obertura de l'obturador, cap a la lent de l'objectiu: la primera fotografia. Dos homes enamorats a la Plaça d'Àfrica. Tornava a mostrar-me-la. Deixà passar una estona abans d'obligar-me a retirar-ne la vista per atendre la seva callada petició. Un dels dos homes de la fotografia era ell, més jove però amb el mateix rostre. I sobre el seu rostre hi havia pintat un cercle vermell. I el seu rostre irradiava amor. I el cercle, vermell com la sang, semblava una gàbia per retenir l'amor: per evitar que l'amor sortís del seu cos i del seu rostre.

Una cambra de miralls i un home nu d'esquena. El fotògraf vestit de negre rera la càmera. El De La Plaça d'Àfrica amb una mà aixecada. L'home nu també tenia un rostre. Era l'altre home de la fotografia: el seu home.

Bellíssim. A un dels miralls, s'hi veia també el seu rostre: irradiava amor. Era la segona fotografia. Una pinzellada gruixada dibuixava un cercle encara més vermell que empresonava els dos cossos de la instantània. Però la mà del fotògraf era fora del cercle, i el seu braç hi havia de produir un forat, pel qual s'hi devia poder respirar però que també podia provocar una pèrdua.

La tercera fotografia: els dos homes sobre un jaç pintat de sang. Dos homes estimant-se i irradiant amor. Sang sota els seus cossos i sobre els seus cossos. El De La Plaça d'Àfrica em deixà més temps de l'habitual perquè pogués observar amb detall la fotografia.

El darrer dia me'n mostrà dues. La quarta fotografia era la més dolorosa: l'esquena sagnant del seu home. El De La Plaça d'Àfrica assegut sobre les seves cames, li passava un braç pel coll i mantenia amb els nervis tibats un ganivet clavat a l'esquena del seu home. La sang li regalimava per l'esquena, i a més el paper era tacat de sang. Sang recent. Només s'hi veia el Rostre Del De La Plaça d'Àfrica, que irradiava amor i dolor, i amagava el dolor i l'amor del seu home, que mantenia el cap dret malgrat la fulla d'acer entre les costelles. Com si l'amor i el dolor fossin els d'un mateix Home. Fou el darrer dia, i una estona després em mostrà la darrera fotografia, abans que el ca es posàs a lladrar com un ca foll i a córrer encerclant la taula com si anàs rera la sang.

La darrera fotografia no era ni pintada ni tacada. Enmig d'una cambra de miralls trencats en mil bocins, s'hi veia només el cos sense vida del seu home, nu sobre el jaç, amb un riu de sang que li sortia del coll i que acabava a la bassa vermellíssima dels llençols. I Ell no hi era, a la darrera fotografia, i el rostre del seu home retenia, amb els ulls tancats, tot l'amor que els unia. La fotografia no era dolorosa, però sí que ho era el rostre de l'Home De La Plaça d'Àfrica a la Plaça d'Àfrica que no ho era, mentre jo no podia retirar els meus ulls del rostre del seu home sobre la taula, del rostre que retenia l'amor, mentre ell intentava desviar la meva mirada cap a una copa plena de vi que hi

havia en una altra taula. El dolor en el rostre de l'Home De la Plaça d'Àfrica, que sí que era Dolor mentre amb les mans intentava acostar l'ombra de les palmeres i tapar la darrera fotografia. El Rostre Del Seu Home: la mort per amor.

Sentírem dir que s'havia suïcidat. La Història parlava d'exhibicionisme, de bogeria, de cans rabiosos. La història deia que es desplomà sobre les fotografies enceses sobre la taula, mentre jo m'hi acostava amb una copa plena de vi, que el seu ca començà a fer cercles entorn de la taula, i que els seus lladrucs de ca foll feren que em caigués la copa, que es trencà en mil bocins sota el sol, com un mirall rogenic que haguéssim mirat massa.

Els ulls

Podia veure'ls. Sabia que el món era ple de dones i d'homes que viuen idil·lis, i relacions que perviuen i es trenquen, i passions enceses que consumirien els més folls. Sabia que el món era ple de dones de qui podia enamorar-me, amb qui podia viure una existència grisa i tranquil·la, per qui podia vendre la meva ànima al diable, però justament vaig haver de conèixer (i quan dic "conèixer" m'assalten molts dubtes, i no sé si callar la paraula per la presumpta inexactitud que comporta, perquè he d'admetre que l'única manera de definir la meva vida amb ella és limitar la narració als fets, i oblidar sensacions o emocions que puguin comprometre en l'esforç altres òrgans que no siguin els ulls, com el cor o el paladar) l'única dona del món que, un cop instal·lada a casa, amant perfecta i prodigiosa mare d'uns fills que havíem engendrat en els anys esplendorosos (volia dir "dolços", però això hauria estat una fatal i imperdonable intervenció en la notícia d'un adjectiu perillosament sensual, i en desacord amb el que m'he proposat d'evitar) del paradís, havia de recordar un dia que ella no havia de ser mai de ningú ni per a ningú, i decidí (i aquí rau la particularitat que féu d'ella l'única dona del món que no hauria d'haver conegut mai) assassinar els fills, treure'm els ulls i desaparèixer en una mar de dubtes somoguda només per les meves palpentes.

El joc

Vaig començar a jugar-hi quan tenia set anys, i ara que he enfilat la darrera recta de la vida puc començar a preparar-me una mort i un descans moltes nits desitjats, imaginats sempre immediats a la retirada. Ningú com jo no pot entendre la passió dels infants per amagar-se. Des que la meva germana, dos anys major que jo, va començar a comptar fins a trenta, i jo vaig amagar-me sota un cotxe (al bell mig d'un espai mort on ara fa vint anys que hi ha un parc d'atraccions) no he tornat a veure-la; ni a ella ni cap dels altres membres de la meva família. Són quasi cinquanta anys enfonyat; anys de difícil supervivència, evitant els carrers plens de gent, els espais tancats i els records. He viscut en clavegueres, sota ponts magnífics, dins autobusos abandonats i en parcs nocturns silenciosos i freds. Els anys més difícils foren els primers, quan la consciència del joc m'imposava les més estrictes normes, i a part de la meva germana, els dos cosins i el veí de la cantonada, que eren els primers jugadors que m'acompanyaven, vaig voler amagar-me també de totes les persones del barri i de la ciutat que em poguessin reconèixer. D'aquells primers companys tampoc no he sabut res, durant aquests anys, i ara que la pròpia reglamentació s'ha fet menys inflexible (em permet algunes llibertats, que el temps m'ha atorgat amb l'estreta col·laboració de la probable permeabilitat en la memòria dels vells testimonis de l'inici, com les visites al cementiri, a la recerca d'uns pares desapareguts) és ja tard per saber si encara participen del joc, o si són vius o morts, car ni tan sols existeix el barri on tot començà, i jo ja sóc vell, i estic una mica cansat de robar per menjar, i de malviure per continuar, dia rera dia, amagant-me d'una germana

que, si encara respira, potser ni pot recordar aquell qui un dia li jurà, abans d'ocultar-se sota un cotxe, l'acceptació total de les regles.

L'àpat

La cort està esvalotada. El rei ha deixat la corona sobre la taula, i mirant-la somriu abans d'observar com la reina beu vi d'una copa. En un racó, el trobador evita de mirar la dama als ulls, i llepa nerviós un os d'ànec. El vi corre de cap a cap de taula, a les copes i a les goles. Se senten passes rera les cortines, els tapissos tremolen i de sobte esclata una dansa davant dels comensals. La veu més dolça irromp al bell mig de la sala, i una gota de cera cau sobre el plat ja buit del trobador, que viu només per a la seva mirada, ara ja llençada cap als ulls de la dama. El marit gelós palpa per primer cop l'espasa.

*El dolç desig
que el vostre amor em deu,*

La dama dibuixa en el seu gest un retret, que el trobador rep amb tristesa mal dissimulada, però la cort té els ulls al centre de la sala, on el cos gentil del joglar regna sobre totes les paraules i les danses, al so de la música, també retuda al seu domini. Només la fulla de l'espasa, sota la taula, s'adreça al cos torbat del trobador.

*Dona, trepig
sovint si el gest rebeu
amb clar menyspreu,
i es desfà sota el peu*

El trobador baixa els ulls i recorda. Recorda un corredor fosc, i l'escala que puja a la torre. I recorda una porta que s'obre, i l'aparició de sa dama. S'inclina i el genoll cau sobre el ₁₀trespòl. La dama recorda

també com obliga el trobador, amb un gest impensat, a baixar els ulls. I no li ofereix la mà de la mercè, mentre el seu cor fremeix, i a desgrat beu vi de la seva copa encara plena, tot i que el seu paladar no en pot assaborir el regust, tan sumida en la tristesa que els ulls baixos del trobador li provoquen. I pensa que li oferiria els seus llavis allí mateix, al peu mateix de l'escala que puja a la torre, i no ho fa i torna a intentar de fer-se seu el regust del vi que corre per la seva gola, del vi que corre per les goles alegres que escolten les danses de moviments i paraules, del vi que corre també per la gola irada del marit gelós que pensa que mai més no hauria d'anar a la guerra. I llavors s'aixequen els ulls del trobador, i la dama mossega la carn que una forqueta d'argent ha portat fins a la seva boca per ell tan desitjada. I el marit gelós mulla de vi, sota la taula, la seva espasa, i pensa: "comença a tastar-la, la sang".

*que em fa l'hereu
d'un lloc sense desig.*

El trobador complau la mirada d'una altra dama, però pensa en el seu gest com en un desert, i se sap ben mort en uns altres ulls. Llavors observa el be daurat de mel que dos servents li ofereixen sobre una safata daurada, i en la mossegada que se'n porta a la boca torna a trobar la mirada de la dama, que mastega la mateixa carn. Un instant de fruïció els uneix en la festa. Tots els comensals, fins i tot el marit gelós, segueixen amb interès la dansa que ha tornat a encetar el joglar al bell mig de la sala. Abans que torni a cantar, la dama recorda un falcó posant-se, dòcil, al braç del trobador, i la gossada bordant entre els ullastres. I com si el trobador pogués llegir l'evocació en la carn del be que es desfà en la boca de l'amada, continua la remembrança veient la dama sobre un blanc cavall de llarga crinera: ella li ofereix, amb gran delectança per al trobador, un pa i una fogassa de formatge. Per primer cop ella somriu, i aleshores el marit gelós desvia la seva atenció i mira amb ràbia la seva muller. Ella no el veu, ni

veu la fulla de l'espasa sortint lenta de la beina.

*P'rò si el més car deler
em tornau amb gran pler*

El marit gelós crida un servent i li demana més vi. El rei toca la corona, que és damunt la taula encara, i la reina pensa en el cos nafrat d'un esclau fuetejat pel rei de bon matí. El trobador beu vi, i la dama, que finalment ha oblidat ja totes les precaucions, se'l mira; aleshores reviu la solitud joiosa dels mesos que el seu marit és a la guerra: una solitud compartida amb el trobador. De sobte recorda la bossa de monedes d'or que ofereix com a present al trobador, i el gest inesperat d'un rebuig tan dolç que l'entendreix fortament. I el trobador recorda una nit al castell, els passadissos tremolosos per les flames tènues, una porta oberta, dues donzelles dormint nues a una alcova, i a l'altra cambra la dama desvetllada esperant-lo sota una flassada, tremolosa com una flama: encesa la seva carn per l'espera.

*en remirar com fèr
el més dolç bes la vostra
boca, en una mostra
del vostre clar voler,*

El rei s'adona que el marit gelós ja ha begut prou per començar a no poder mantenir controlada la seva ràbia, i prem el braç de la reina, que ha fugit un parell d'anys enrera quan, essent donzella, el mateix rei la besa a trenc d'alba i li diu: "podràs mirar aquesta nit sense enyorar-la". El rei nota la vibració de la carn de la seva esposa, i s'oblida del marit gelós perquè ha perdut, entretant, el fil del cant, i vol recuperar-lo. La dama s'hi ha endinsat tant, en canvi, que el repeteix amb els ulls clucs mil vegades en un sol instant, i és tan vertiginós el plaer que sent evocant els llavis del trobador ferint-la que puny amb la forqueta, sense adonar-se que un criat i el trobador s'ho miren amb

ulls desorbitats, la carn fins a desfer-la. Aleshores el trobador pensa en la nafra que, oberta, li ofereix la dama, i en el seu sexe penetrant-la com una daga, i en la voluntat ferma d'ella d'acollir-lo en silenci tota la nit dins del seu cos, mentre a l'alcova es desperten les donzelles nues i s'aixequen, sigil·loses, i guaiten, enfilades a una cadira, per sobre les cortines; i ell veu els seus ulls en la penombra i no diu res; i en el seu silenci sembla haver-hi una sola intenció: fer públic el seu amor. Però llavors veu una de les donzelles vora el marit gelós, que el mira amb ulls tristos i avergonyits, i s'adona del moviment amagat sota la taula, i així i tot encara no sap que el marit gelós s'imagina l'espasa travessant-li la gola.

*només viure puc fer
per vós en mon deler.*

Els amants es miren i ignoren la cort sencera. El rei mormola alguna cosa a l'orella de la reina. Les forquetes són totes, com mortes, sobre els plats. Ja no queda vi sobre la taula. El marit gelós espera la tornada i ja no pensa en res més que en la seva espasa. Tots observen, aleshores, com tremola la gola del joglar, i llavors tothom calla: es fa un silenci absolut i els amants sols senten els seus cors bategar.

*Mon cor tem son destí
i el tast incert del si.*

De sobte un servent obre una síndria davant del rei, i esclaten murmuris a la taula. El joglar s'agenolla davant de la reina i el marit gelós parla, per primera vegada després de la guerra, a la seva esposa: "faré que et mengis el seu cor rostit amb pebres". La dama intenta un crit però calla. Tothom espera el desenllaç del cant, i un dolor immens s'apodera del trobador, no perquè de cop s'hagi adonat que la mort li sigui tan propera, sinó perquè el marit gelós ha interromput, amb les seves paraules, que ell no ha pogut

entendre, la fruïció a què s'havien lliurat tots dos recordant-se units sota la flassada i la fosca, i ara només pot perdre's en la paorosa mirada de la dama, que voldria cridar-li: "fuig! corre!", però que calla.

*Morir, però, voldré
ans que perdre-us, Roser.*

El joglar s'aixeca i fa una lleu reverència, rebuda amb grans aplaudiments. Ofegat en l'ovació la dama fa un crit, al qual se sumen molts crits de sorpresa quan el joglar, per art de màgia, es treu de la boca una espasa. Aleshores el trobador fa aparèixer, prodigiosament, d'una màniga, una rosa oberta i vermellíssima, i la besa mirant la dama. Un segon esclat de crits acompanya el meravellós gest del trobador. La dama s'aixeca i corre cap al seu amant. Però el braç ferm de la reina l'atura abans que pugui arribar-hi. La cort està esvalotada, i s'esvalota encara més quan el marit gelós s'aixeca i treu de sota la taula l'espasa que regalima vi. Alguns cavallers intenten aturar-lo, però pot més la seva ràbia que llur embriaguesa. El coll del trobador es trenca en rebre l'estocada de l'espasa irada, la dama es desmaia, i el rei es posa sobre el cap la corona. Al bell mig de la sala, el joglar deixa caure una llàgrima. La cort, de sobte, calla.